

ний світ, з допомогою діалекту, Мітчелл вводить читача у яскравий і складний світ американського Півдня, дає йому можливість відчутти його своєрідність.

Література

1. Bernstein, Cynthia Grammatical Features of Southern Speech: yall, might could, and fixin to // *English in the Southern United States* / Edited by S.J. Nagle and S.L. Sanders. — New York: Cambridge University Press, 2003. — P. 106-118.
2. Ives, Sumner A Theory of Literary Dialect // *A Various Language*. — New York: Hold, Rhinehart, Winston, 1971. — P. 145-177.
3. Mitchell Margaret Gone with the Wind. — New York: The Macmillan Company, 1960. — 1037 p.
4. Montgomery, Michael The Future of Southern American English // *SECOL Review*. — 1996. — № 20. — P. 1-24.
5. Tillery Jan and Bailey Guy Urbanization and the Evolution of Southern American English // *English in the Southern United States* / Edited by S.J. Nagle and S.L. Sanders. — New York: Cambridge University Press, 2003. — P. 159-172.

Статья поступила в редакцию 13.04.2006 г.

УДК 81'38

*Н. І. Телегіна,
Л. А. Телегіна*

ТРОПИ В РОМАНІ ГРЕМА ГРІНА "КОМЕДІАНТИ"

Особливістю стиля Грема Гріна є поєднання лаконічного, майже репортажного викладу із яскравою образністю. Грем Грін підтверджував своє прагнення до лаконізму і констатував, що широке вживання епітетів, метафор, порівнянь знаходиться в протиріччі із цим його прагненням: "... захоплення — це ситуація, одна подія. Порівняння — форма відображення. Дія може бути виражена підметом, присудком і додатком, можливо ритмом. Навіть прикметник уповільнює хід або заспокоює нерви" [2, с. 35]. Тим не менш, в романі "Комедіанти" тропи використовуються дуже часто. Практично важко знайти сторінку, на якій не було б метафори або порівняння та, принаймні, кількох епітетів. Але художні засоби використовуються Гремом Гріном не задля створення пафосності, вишуканості, піднесеності стилю. Навпаки, вони часто можуть бути дуже приземленими, як наприклад: "волохаті вуха" [1, с. 8] або "стойло магусі Катрін" [1, с. 162]. Метафоричність, образність — це спосіб мислення, спосіб світосприйняття для Гріна. Ситуації і герої в романі "Комедіанти" є уявними. Проходячи крізь призму авторського розуміння і ставлення вони набувають образності, яка врізається в пам'ять і примушує працювати уяву читача. Тропи надають ситуаціям і думкам оповідача емоційної забарвленості, допомагають глибше передати закладений автором в ситуацію підтекст.

Основним і найбільш важливим стилістичним засобом в романі є метафора — перенесення якоїсь якості з одного об'єкта на інший, або реалізація двох лексичних значень одночасно. Грін використовує і традиційні метафори, і створює свої власні і неповторні метафоричні образи. Деколи він поєднує традиційну метафору із новим образом. Наприклад, він вживає традиційну метафору *to pay for something with one's life* (заплатити за щось своїм життям), а потім розширює її новим образом: "At least he paid for the monument — however unwillingly — with his life, while the generals as a rule came home safe and paid if at all, with the blood of their men ..." [1, с. 6] (Принаймні він заплатив за пам'ятник, хоча і проти своєї волі, своїм життям в той час як генерали, як правило, неушкодженими повертаються додому і розплачуються, якщо взагалі розплачуються, кров'ю своїх солдат ...).

Характерною рисою образної системи Гріна є поєднання живого і неживого, матеріального і духовного, абстрактного і конкретного:

"He tried the phrase over on his tongue as though he liked the taste of it" [1, с. 11] (Він пробував язиком на смак цю фразу, так ніби йому подобався її смак).

"You're drinking your own deaths". [1, с. 13] (Ви п'єте свою власну смерть).

"I whispered it to the black mountain wheeling round below ..." [1, с. 105]

(Я шепотів це чорній горі, яка розгорталася внизу ...).

Метафори в романі деколи розгортаються в невеличкі абзаци: "He waved his hand at the files on the shelves behind him, "but as you see I have many cares". I noticed that the steel grips on many of his 'cares' had been rusted by a long succession of rainy seasons: a 'care' was not soon disposed of" [1, с. 175] (Він махнув рукою на ящики картотеки позаду себе "як бачите в мене багато турбот". Я помітив, що залізні ручки багатьох його "турбот" покрилися іржою, простоявши тут не один дощовий сезон; покінчити з "турботами" не квапилися).

Розгорнуті метафори найчастіше вживаються в романі з метою розкриття психологічного підґрунтя людських взаємовідносин. Так, напруга у відносинах між Мартою і Брауном, яку створює сам Браун, оскільки ревнує Марту, змальовується за допомогою розгорнутої метафори, в якій абстрактні поняття і душевні переживання передаються через образи конкретних предметів і дій: "I had expected a night of argument, and then suddenly the door which I had pushed against so often before flew open. I walked through and found only disappointment" [1, с. 181] (Я очікував, що вечір пройде в сварках, і от несподівано двері, в які я так часто намагався вломитися, розпахнулися навстіж. Я увійшов і не знайшов там нічого крім розчарування).

Метафори вживаються здебільшого в роздумах і спогадах Брауна, що дає можливість автору розкрити складність натури цієї людини, певний інтелектуалізм і глибоку самотність. "On a cargo-steamer there are few passengers and it is uncomfortable to nourish a resentment" [1, с. 9] (На грузовому судні пасажирів буває мало і незручно вигодовувати своє роздратування).

Метафори, які зустрічаються в романі можна поділити на три групи:

1. метафори, які розкривають почуття і взаємовідносини людей, наприклад:

"It was the nearest she had ever approached to the maternal appeal" [1, с. 73]

(Це був той максимум материнського почуття, який вона могла запропонувати).

"I had thought of him simply as my mother's last extravagance" [1, с. 83]

(Я вважав його просто останньою екстравагантністю моєї матері).

"Yet my lack of curiosity was a hollow where a hollow should not have been. I had not plugged the hollow with a substitute as a dentist puts in a temporary filling" [1, с. 252]

(І все ж таки відсутність цікавості створювала пустоту там, де пустоти не повинно було бути. Я не заповнив пустоту ніяким заміником подібно дантисту, який ставить тимчасову пломбу).

2. метафори, які описують жахи режиму Дювальє, наприклад:

"In the western hemisphere, in Haiti and elsewhere, we live under the shadow of your great and prosperous country" [1, с. 202].

(На Гаїті і в інших місцях західної півкулі ми живемо в тіні вашої великої і процвітаючої держави).

"Courage even in the brave sleeps before breakfast and I was never brave [1, с. 210] (Сміливість навіть в людях сміливих спить до сніданку, а я сміливим ніколи не був).

"One can't argue with four guns" [1, с. 141] (Неможливо сперечатися з чотирма револьверами).

3. метафори, які узагальнюють роздуми героя над своїм життям і життям взагалі:

"The mosquitoes had long ceased to trouble me, I was stale and tainted meat" [1, с. 251] (Москити вже давно перестали мене турбувати, я був для них черствою і зіпсованою їжею).

"I dare say it eased the never quiet conscience which had been injected into me without my consent ..." [1, с. 318] (Насмілююсь сказати це заспокоїло мою завжди неспокійну совість, яку мені вприснули проти моєї волі ...).

"Life was a comedy ..." [1, с. 32] (Життя — це комедія...).

Широко вживаним в романі є порівняння. Порівняння свідчать про асоціативний спосіб мислення як головного героя, так і самого автора. Сфера застосування порівнянь в романі надзвичайно багатогранна. За допомогою порівнянь:

1. описуються і характеризуються герої:

"I made a quick sale of myself, like a reject with the price — label stuck over the flow" [1, с. 152] (Я продав себе, як бракований товар).

"One of them took her empty glass and moved away, walking beautifully, the muslin swaying like a little bronze by Degas" [1, с. 164] (Одна з них взяла пусту склянку і пішла, вона рухалася красиво і муслінова спідниця завкрутлялася навколо її фігурки, як у бронзової статуетки Дега).

"... and then an extraordinary smile opened his face like a crack in the cement of his own ice-rink..." [1, с. 170] (... і потім дивна усмішка розколола його обличчя, як тріщина в цементі його власного катка ...).

2. описуються явища природи:

"We were idly watching the flat, grey sea which seemed to lie within the three-mile-limit like an animal passive and ominous in a cage waiting to show what it can do outside" [1, с. 7] (Нам не було що робити і ми спостерігали сіру рівнину моря, яке оточувало пароплав тримильним колом і лежало, як звір в клітці спокійний і небезпечний, чекаючи, коли можна буде продемонструвати на що він здатний на волі).

"The rain was hammered into the ground like a prefabricated wall" [1, с. 278] (Дощ вбивало в землю, як в панельну стіну).

3. передають психологічний стан героїв:

"Once I had seen a breakdown van with its crane lying sideways in a ditch — it was like a lifeboat broken on the rock, a contradiction of nature" [1, с. 296]

(Одного разу я бачив розбиту аварійну машину, кран якої валявся збоку в канаві — це нагадувало рятувальний човен, який розбився о скелю — явище протиприродне).

"... and I wondered whether perhaps in all his devious life he had been engaged on a secret and hopeful love affair with virtue watching virtue from a distance, hoping to be noticed, perhaps, like a child doing wrong in order to attract the attention of virtue" [1, с.303] (... я подумав, що, можливо, все своє заплутане життя він відчував потаємну і безнадійну любов до порядності, спостерігаючи добropорядність здалека, сподіваючись бути поміченим, як дитина, яка погано поводить, щоби привернути увагу пристойних дорослих).

Порівняння в творі є різними за своєю структурою: прості порівняння, приховані, розгорнуті. Як бачимо з вищенаведених прикладів розгорнуті порівняння вживаються дуже часто, розгортаючи образ в цілу картину.

Порівняння і метафори часто вживаються в "Комедіантах" з метою підсилення контрасту. Наприклад, про контрастних героїв Джонса і Сміта Браун думас:

"...they could mix together no better than oil and water" [1, с. 10] (... вони були несумісні, як вода і олія).

Контраст між Гаїті в минулому і Гаїті під час правління Дювальє загострюється за допомогою метафори:

"I remember thinking 'I am going to make this the most popular tourist — hotel in the Carrebean', and perhaps I might have succeeded if a mad doctor had not come to power and filled our nights with the discords of violence instead of jazz" [1, с. 66]

(Я пам'ятаю, як я думав: "Я збираюся зробити цей готель найбільш популярним серед туристів на Карибах", і, можливо, мені би вдалося, якби до влади не прийшов божевільний лікар і не наповнив наші ночі скреготом насилтя замість джазу).

Роман значною мірою насичений епітетами, які вживаються, щоб підкреслити певну рису людини, речі, ідеї чи явища, як вигаданих, так і реальних. За допомогою епітетів Грем Грін розкриває своє оціночне, суб'єктивне ставлення до подій, людей і речей, що описуються. Епітети в "Комедіантах" мають експресивну функцію. Вони не просто описують речі, людей і явища, вони — це пропущена крізь призму сприйняття автора суть цих речей, людей, явищ. Епітети в романі влучні і інформативні і вживаються практично у всіх аспектах роману: в описах, характеристиках, для створення підтексту, з метою підсилення враження.

В романі можна зустріти і досить тривіальні епітети, як: "grey sea" (сіре море), "embarrassing circumstances" (скрутне становище), "unsuitable company" (непідходяща компанія) і яскраві авторські знахідки: "stony hair" (кам'яне волосся), "cool rational morning" (холодний раціональний ранок), "hysterical oil-fashioned bell" (істеричний старомодний дзвінок), "a shameless bed" (безсоромне ліжко).

Використовує автор і менш уживані художні засоби, як оксиморон і зюгма, наприклад: "sweet self pity" [1, с. 252] (солодкий жаль до самого себе), "flooding round silence" [1, с. 279] (нахлинувши з усіх боків тиша), "... peace and Columbus reigned over the night" [1, с. 247] (вночі правили спокій і Колумб), "at that period of my life I still regarded my future seriously — even the future of my empty hotel and of a love-affair which was almost as empty" [1, с. 7] (в той час я все ще серйозно думав про своє майбутнє, навіть про майбутнє мого пустого готеля і мого любовного зв'язку, майже настільки ж пустого).

Оксиморон і зюгма за своєю природою відповідають завданню Гріна побудувати роман на контрасті та його потягу до парадоксів. За допомогою художніх засобів автор в романі проявляє активність, демонструючи своє сприйняття і впливаючи на читачів. Роман багатий на художні засоби, але художні засоби вживаються в цьому романі не задля пафосності і вишуканості, а з метою концентрації в образі думки або почуття і тому сприяють лаконічності викладу.

Література

1. Greene G. *Comedians*. — М.: Менеджер, 2004. — 36 с.
2. Грін Г. Я рад каждой встрече ... (Беседа с английским писателем Г.Грином\Записал А. Измайлов) // Наука и религия. — 1987. — № 2. — 35 с.
3. Lankoff G. and Johnson M. *Metaphors We Live By*. — Chicago and London: The University of Chicago Press, 1984. — 242 с.

Статья поступила в редакцию 10.03.2006 г.

